Česká literatura od poloviny 19. století

Mgr. Lenka Trtíková

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZDENĚK JIROTKA
Saturnin

VY_32_INOVACE_06_2_11_CJ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Životopisné údaje

- 1911 – 2003
- od roku 1942 se věnoval výhradně spisovatelské činnosti
- blízko k anglickému humoru (Jerome Klapka Jerome, Pelham Grenville Wodehouse)

Dílo (výběr)

Saturnin

Muž se psem

Profesor biologie na žebříku

Sedmilháři

Saturnin

- nejoblíbenější dílo
- zpracováno jako film (režie Z.Věrčák), z toho později televizní seriál
- na motivy románu vznikla hudební feérie v Divadle ABC

Úkoly pro četbu knihy

1. Charakterizujte dobu a společenské prostředí, v nichž se román odehrává. Doložte konkrétními příklady, zda a jak ovlivňuje postavy či děj.
2. Charakteristika Saturnina – vlastnosti, postoje, vztah k ostatním postavám, …. Doložte příklady, kdy se Saturnin chová podle role sluhy, a příklady, kdy je jeho chování s touto rolí v rozporu. Které chování převažuje?

3. Charakterizujte postavu vypravěče – vlastnosti, postoje, jeho život před Saturninovým příchodem a potom,.. Jaký je jeho vztah k Saturninovi? Proměňuje se nějak? Charakterizujte jeho vztah k dalším postavám.
4. Charakterizujte ostatní postavy (doktor Vlach, teta Kateřina, Milouš, dědeček, slečna Barbora) – vlastnosti, postoje, jejich vztah k Saturninovi, k vypravěči k dalším postavám.

5. Kdo je hybatelem děje? Doložˇ příklady.
6. Co je v románu zesměšňováno – vlastnosti, chování …..
7. Charakterizujte komiku v díle (situační, charakterovou, jazykovou). Která převažuje?
8. Charakterizujte humor díla – uveďte příklady ironie, sarkazmu, apod.
9. Charakterizujte jazyk - vrstvy slovní zásoby,…. Uveďte příklady, kdy jazyk charakterizuje postavu.

Ukázka I

Právě jsem se rozhodl, že vstanu, když se ozvalo diskrétní zaklepání a Saturnin vstoupil. Přál mi dobrého jitra, pravil, že ranní ptáče dál doskáče, mladí ležáci, staří žebráci, a oznámil mi, že venku je pěkně, ale nechval dne před večerem, nevíme dne ani hodiny a kam čert nemůže, tam nastrčí bábu.

Vy nejste zvyklí na podivný způsob Saturninova vyjadřování, ale já jsem z té směsice přísloví pochopil, že přijela teta Kateřina. Nemohu říct, že bych tím byl býval potěšen. Teta Kateřina se rozhodně nehodila do mé představy o dovolené. Byla pro mne symbolem všech možných nepříjemností.

Mé neblahé předtuchy se začaly naplňovat ještě téhož dne dopoledne. Teta Kateřina vyvolala trapný výstup, když si stěžovala dědečkovi, že ji Saturnin nepozdravil, a Milouše dokonce urazil.

Saturnin jí slušným způsobem odporoval a tvrdil, že neměl v úmyslu mladého pána urazit a milostivou paní že pozdravil. Dokonce si vzpomínal i na druh pozdravu. Řekl jí: „Má úcta.

Teta křičela, že je to drzá lež, Saturnin že rafinovaně překrucuje situaci a ona že není padlá na hlavu. Že prý se, když ji uviděl, ušklíbl a řekl: „No maucta.“

Úkoly k rozboru

1. Zasaďte ukázku do kontextu celého díla.
2. Charakterizujte postavy zmíněné v úryvku.
3. Vysvětlete, z čeho vyplývá humor ukázky.
4. Charakterizujte jazykovou stránku textu (zvláště přihlédněte ke skladbě).

Ukázka II

Nevím, co tím doktor Vlach mínil, a nic bližšího jsem se nedověděl, protože náš rozhovor byl nenadále přerušen příchodem dědečkovým. Byli jsme překvapeni tím, že vstal. Zdálo se, že při chůzi nepociťuje bolestí, a chvíli jsem radostně doufal, že pronese některý ze svých oblíbených žertů, v němž nebude ani stopy po zmatených představách, které naplňovaly od nějaké doby jeho mysl. Byl oblečen v župan z velbloudí srsti a na tvářích měl několikadenní strnisko vousů. Tvářil se zarmouceně a již jeho první věta pohřbila mé naděje, protože řekl:

„Je mi velmi líto, pánové, ale všechny jednolůžkové pokoje jsou zadány.“

Potom se v jeho očích objevil výraz soustředěné pozornosti a díval se někam mezi nás. Sledovali jsme jeho pohled a spatřili jsem přicházet tetu Kateřinu. Zmínil jsem se už, že teta má neobyčejný způsob chůze a pohybuje se takovým způsobem, jako by poskakovala. Snad na to dědeček narážel, když vztyčil svůj ukazovák, bodl jím směrem k tetě a zvolal: „Skokana, když ještě žije, ujímá se policie!“

Úkoly k rozboru:

1. Zasaďte ukázku do kontextu celého díla.
2. Charakterizujte vypravěče.
3. Vysvětlete podivné dědečkovo chování.
4. Charakterizujte jazyk ukázky

Zdroje:

Forst, Vladimír, a kol. *Lexikon české literatury : osobnosti, díla, instituce. 2/I. H-J*. Praha : Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0468-8

Jirotka, Zdeněk: *Saturnin;* Vyd. 18., V nakl. Šulc a spol. 5. Praha : Šulc a spol., 2004. 209 s. : . ISBN 80-7244-146-9 (váz.)